

TRACTATENBLAD

VAN HET

KONINKRIJK DER NEDERLANDEN

JAARGANG 1978 Nr. 177

A. TITEL

*Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten,
met Facultatief Protocol;
New York, 19 december 1966*

B. TEKST

De Engelse en de Franse tekst van het Verdrag, met Facultatief Protocol, zijn geplaatst in *Trb.* 1969, 99.

Voor de ondertekeningen zie ook *Trb.* 1970, 52 en *Trb.* 1975, 60.

Het *Verdrag* is in overeenstemming met zijn artikel 48, eerste lid, voorts nog ondertekend voor:

Panama	27 juli 1976
Spanje	28 september 1976
Portugal	7 oktober 1976
Marokko	19 januari 1977
Peru	11 augustus 1977
de Verenigde Staten van Amerika	5 oktober 1977
Japan ¹⁾	30 mei 1978

Het *Protocol* is in overeenstemming met zijn artikel 8, eerste lid, voorts nog ondertekend voor:

Italië	30 april 1976
Panama	27 juli 1976
Venezuela	15 november 1976
Peru	11 augustus 1977
Portugal	1 augustus 1978

¹⁾ Onder de volgende verklaring:

“Recalling the position taken by the Government of Japan, when ratifying the Convention (No. 87) concerning Freedom of Association and Protection

of the Right to Organise, that "the police" referred to in Article 9 of the said Convention be interpreted to include the fire service of Japan, the Government of Japan declares that "members of the police" referred to in paragraph 2 of Article 8 of the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights as well as in paragraph 2 of Article 22 of the International Covenant on Civil and Political Rights be interpreted "to include fire service personnel of Japan."

C. VERTALING

De in *Trb.* 1969, 99 afgedrukte vertaling in het Nederlands van Verdrag en Protocol dient te worden vervangen door de volgende vertaling:

Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten

Preambule

De Staten die partij zijn bij dit Verdrag,

Overwegende, dat, overeenkomstig de in het Handvest der Verenigde Naties verkondigde beginselen, erkenning van de inherente waardigheid en van de gelijke en onvervreembare rechten van alle leden van de mensengemeenschap grondslag is voor de vrijheid, gerechtigheid en vrede in de wereld,

Erkennende, dat deze rechten voortvloeien uit de inherente waardigheid van de menselijke persoon,

Erkennende, dat, overeenkomstig de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, het ideaal van de vrije mens die vrijheid als staatsburger een politieke vrijheid geniet, en die vrij is van vrees en gebrek, slechts kan worden verwezenlijkt indien er omstandigheden worden geschapen, waarin een ieder zijn burgerrechten en zijn politieke rechten, alsmede zijn economische, sociale en culturele rechten kan uitoefenen,

Overwegende, dat, krachtens het Handvest der Verenigde Naties, de Staten verplicht zijn de universele eerbied voor en de inachtneming van de rechten en vrijheden van de mens te bevorderen,

Zich ervan bewust dat op de individuele mens, uit hoofde van de plichten die hij heeft tegenover anderen en tegenover de gemeenschap waartoe hij behoort, de verantwoordelijkheid rust te streven naar bevordering en inachtneming van de in dit Verdrag erkende rechten,

Zijn overeengekomen als volgt:

DEEL I

Artikel 1

1. Alle volken bezitten het zelfbeschikkingsrecht. Uit hoofde van dit recht bepalen zij in alle vrijheid hun politieke status en streven zij vrijelijk hun economische, sociale en culturele ontwikkeling na.

2. Alle volken kunnen ter verwezenlijking van hun doeleinden vrijelijk beschikken over hun natuurlijke rijkdommen en hulpbronnen, evenwel onverminderd verplichtingen voortvloeiend uit internationale economische samenwerking, gegrondvest op het beginsel van wederzijds voordeel, en uit het internationale recht. In geen geval mogen een volk zijn bestaansmiddelen worden ontnomen.

3. De Staten die partij zijn bij dit Verdrag, met inbegrip van de Staten die verantwoordelijk zijn voor het beheer van gebieden zonder zelfbestuur en van trustgebieden, bevorderen de verwezenlijking van het zelfbeschikkingsrecht en eerbiedigen dit recht overeenkomstig de bepalingen van het Handvest der Verenigde Naties.

DEEL II

Artikel 2

1. Iedere Staat die partij is bij dit Verdrag verbindt zich de in dit Verdrag erkende rechten te eerbiedigen en deze aan een ieder die binnen zijn grondgebied verblijft en aan zijn rechtsmacht is onderworpen te verzekeren, zonder onderscheid van welke aard ook, zoals ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale of maatschappelijke afkomst, welstand, geboorte of enige andere omstandigheid.

2. Iedere Staat die partij is bij dit Verdrag verbindt zich, langs de door zijn staatsrecht voorgeschreven weg en in overeenstemming met de bepalingen van dit Verdrag, alle wettelijke of andere maatregelen te nemen die nodig zijn om de in dit Verdrag erkende rechten tot gelding te brengen, voor zover daarin niet reeds door bestaande wettelijke regelingen of anderszins is voorzien.

3. Iedere Staat die partij is bij dit Verdrag verbindt zich:

(a) Te verzekeren dat een ieder wiens rechten of vrijheden als in dit Verdrag erkend, worden geschonden een effectief rechtsmiddel ter beschikking heeft, zelfs indien de schending zou zijn begaan door personen in de uitoefening van hun ambtelijke functie;

(b) Te verzekeren dat omtrent het recht van degene die het rechtsmiddel aanwendt wordt beslist door de bevoegde rechterlijke, bestuurlijke of wetgevende autoriteit, of door een andere autoriteit die daar-

toe krachtens de nationale wetgeving bevoegd is, en de mogelijkheden van beroep op de rechter verder tot ontwikkeling te brengen;

(c) Te verzekeren dat de bevoegde autoriteiten daadwerkelijk rechtsherstel verlenen, in geval het beroep gegrond wordt verklaard.

Artikel 3

De Staten die partij zijn bij dit Verdrag verbinden zich het gelijke recht van mannen en vrouwen op het genot van alle in dit Verdrag genoemde burgerrechten en politieke rechten te verzekeren.

Artikel 4

1. Bij een algemene noodtoestand, die een bedreiging vormt voor het bestaan van het volk en die officieel is afgekondigd, kunnen de Staten die partij zijn bij dit Verdrag maatregelen nemen, die afwijken van hun verplichtingen ingevolge dit Verdrag, mits deze maatregelen niet verder gaan dan de toestand vereist en niet in strijd zijn met andere verplichtingen welke voortvloeien uit het internationale recht en geen discriminatie uitsluitend op grond van ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst of maatschappelijke afkomst inhouden.

2. Op grond van deze bepaling mag niet worden afgeweken van de artikelen 6, 7, 8 (eerste en tweede lid), 11, 15, 16 en 18.

3. Iedere Staat die partij is bij dit Verdrag die gebruik maakt van het recht tot afwijking van de bepalingen daarvan stelt de andere Staten die partij zijn bij dit Verdrag, door tussenkomst van de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, onverwijld in kennis van de bepalingen waarvan hij is afgeweken, alsmede van de redenen die hem daartoe hebben genoopt. Eveneens door tussenkomst van de Secretaris-Generaal wordt een volgende kennisgeving gedaan op de datum waarop de afwijking ophoudt van kracht te zijn.

Artikel 5

1. Geen bepaling van dit Verdrag mag zodanig worden uitgelegd als zou zij voor een Staat, een groep of een persoon het recht inhouden enige activiteit te ontplooien of enige daad te verrichten, die ten doel heeft de rechten en vrijheden welke in dit Verdrag zijn erkend, te vernietigen of deze rechten en vrijheden meer te beperken dan bij dit Verdrag is voorzien.

2. Het is niet toegestaan enig fundamenteel recht van de mens dat in een land, ingevolge wettelijke bepalingen, overeenkomsten, voorschriften of gewoonten, wordt erkend of bestaat, te beperken of ervan af te wijken, onder voorwendsel dat dit Verdrag die rechten niet erkent of dat het deze slechts in mindere mate erkent.

DEEL III

Artikel 6

1. Ieder heeft het recht op leven. Dit recht wordt door de wet beschermd. Niemand mag naar willekeur van zijn leven worden beroofd.

2. In landen waar de doodstraf niet is afgeschaft, mag een doodvonnis slechts worden uitgesproken voor de ernstigste misdrijven overeenkomstig de wet zoals die ten tijde dat het misdrijf wordt begaan van kracht is en welke niet in strijd is met de bepalingen van dit Verdrag en met het Verdrag inzake de voorkoming en bestraffing van genocide. Deze straf kan slechts worden voltrokken ingevolge een onherroepelijk vonnis door een bevoegde rechter geweest.

3. Wanneer beroving van het leven het misdrijf genocide inhoudt, geeft geen enkele bepaling in dit artikel een Staat die partij is bij dit Verdrag de bevoegdheid af te wijken van enigerlei verplichting die is aanvaard krachtens de bepalingen van het Verdrag inzake de voorkoming en de bestraffing van genocide.

4. Een ieder die ter dood is veroordeeld heeft het recht gratie of verzachting van het vonnis te vragen. Amnestie, gratie of verzachting van het vonnis kan in alle voorkomende gevallen worden verleend.

5. De doodstraf mag niet worden opgelegd voor misdrijven die zijn begaan door personen beneden de leeftijd van achttien jaar en mag niet worden voltrokken aan zwangere vrouwen.

6. Op geen enkele bepaling van dit artikel kan een beroep worden gedaan om de afschaffing van de doodstraf door een Staat die partij is bij dit Verdrag op te schorten of te voorkomen.

Artikel 7

Niemand mag worden onderworpen aan folteringen, of aan wrede, onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing. In het bijzonder mag niemand, zonder zijn in vrijheid gegeven toestemming, worden onderworpen aan medische of wetenschappelijke experimenten.

Artikel 8

1. Niemand mag in slavernij worden gehouden; slavernij en slavenhandel in iedere vorm zijn verboden.

2. Niemand mag in horigheid worden gehouden.

3. (a) Niemand mag gedwongen worden dwangarbeid of verplichte arbeid te verrichten;

(b) Lid 3 (a) mag niet zodanig worden uitgelegd dat in landen waar gevangenisstraf met dwangarbeid kan worden opgelegd als straf voor een misdrijf, het verrichten van dwangarbeid op grond van een door de bevoegde rechter uitgesproken veroordeling tot een zodanige straf, wordt verboden;

(c) Niet als „dwangarbeid of verplichte arbeid” in de zin van dit lid worden beschouwd:

- (i) arbeid of diensten, voor zover niet bedoeld in alinea (b), die gewoonlijk worden verlangd van iemand die wordt gevangen gehouden uit hoofde van een wettig bevel van een rechtbank of van iemand gedurende diens voorwaardelijke invrijheidstelling;
- (ii) elke dienst van militaire aard en, in landen waar dienstweigering op grond van gewetensbezwaren wordt erkend, die nationale diensten die bij de wet van principiële dienstweigeraars worden gevorderd;
- (iii) elke dienst welke wordt gevorderd in het geval van een noodtoestand of ramp die het bestaan of het welzijn van de gemeenschap bedreigt;
- (iv) alle arbeid of elke dienst die deel uitmaakt van de normale burgerplichten.

Artikel 9

1. Een ieder heeft recht op vrijheid en veiligheid van zijn persoon. Niemand mag worden onderworpen aan willekeurige arrestatie of gevangenhouding. Niemand mag zijn vrijheid worden ontnomen, behalve op wettige gronden en op wettige wijze.

2. Iedere gearresteerde dient bij zijn arrestatie op de hoogte te worden gebracht van de redenen van zijn arrestatie en dient onverwijld op de hoogte te worden gebracht van de beschuldigingen die tegen hem zijn ingebracht.

3. Een ieder die op beschuldiging van het begaan van een strafbaar feit wordt gearresteerd of gevangen gehouden dient onverwijld voor de rechter te worden geleid of voor een andere autoriteit die door de wet bevoegd is verklaard rechterlijke macht uit te oefenen en heeft het recht binnen een redelijke termijn berecht te worden of op vrije voeten te worden gesteld. Het mag geen regel zijn dat personen die op hun berechting wachten in voorarrest worden gehouden, doch aan hun invrijheidstelling kunnen voorwaarden worden verbonden om te waarborgen dat de betrokkene verschijnt ter terechtzitting, in andere stadia van de gerechtelijke procedure dan wel, zo het geval zich voordoet, voor de tenuitvoerlegging van het vonnis.

4. Een ieder wie door arrestatie of gevangenhouding zijn vrijheid is ontnomen, heeft het recht voorziening te vragen bij de rechter, opdat die rechter binnen korte termijn beslist over de wettigheid van zijn gevangenhouding en zijn invrijheidstelling beveelt, indien zijn gevangenhouding onrechtmatig is.

5. Een ieder die het slachtoffer is geweest van een onwettige arrestatie of gevangenhouding heeft recht op schadeloosstelling.

Artikel 10

1. Allen die van hun vrijheid zijn beroofd dienen te worden behandeld met menselijkheid en met eerbied voor de waardigheid, inherent aan de menselijke persoon.

2. (a) Verdachten dienen, uitzonderlijke omstandigheden buiten beschouwing gelaten, gescheiden te worden gehouden van veroordeelden en dienen aanspraak te kunnen maken op een afzonderlijke behandeling overeenkomend met hun staat van niet veroordeelde persoon.

(b) Jeugdige verdachten dienen gescheiden te worden gehouden van volwassenen en zo spoedig mogelijk voor de rechter te worden geleid.

3. Het gevangenisstelsel dient te voorzien in een behandeling van gevangenen die in de eerste plaats is gericht op heropvoeding en reclassering. Jeugdige overtreeders dienen gescheiden te worden gehouden van volwassenen en behandeld te worden in overeenstemming met hun leeftijd en wettelijke staat.

Artikel 11

Niemand mag gevangen worden genomen uitsluitend omdat hij niet in staat is een uit een overeenkomst voortvloeiende verplichting na te komen.

Artikel 12

1. Een ieder die wettig op het grondgebied van een Staat verblijft, heeft, binnen dit grondgebied, het recht zich vrijelijk te verplaatsen en er zijn verblijfplaats vrijelijk te kiezen.

2. Een ieder heeft het recht welk land ook, met inbegrip van het eigen land, te verlaten.

3. De bovengenoemde rechten kunnen aan geen andere beperkingen worden onderworpen dan die welke bij de wet zijn voorzien, nodig zijn ter bescherming van de nationale veiligheid, de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden of van de rechten en

vrijheden van anderen en verenigbaar zijn met de andere in dit Verdrag erkende rechten.

4. Aan niemand mag willekeurig het recht worden ontnomen naar zijn eigen land terug te keren.

Artikel 13

Een vreemdeling die wettig op het grondgebied verblijft van een Staat die partij is bij dit Verdrag, kan slechts uit die Staat worden gezet krachtens een overeenkomstig de wet genomen beslissing, terwijl het hem, tenzij dwingende redenen van nationale veiligheid een tegengestelde beslissing rechtvaardigen, is toegestaan zijn bezwaren tegen zijn uitzetting kenbaar te maken en zijn geval opnieuw te doen beoordelen door, en zich met dit doel te doen vertegenwoordigen bij de bevoegde autoriteit dan wel door een of meer personen die daartoe speciaal door de bevoegde autoriteit zijn aangevozen.

Artikel 14

1. Allen zijn gelijk voor de rechter en de rechterlijke instanties. Bij het bepalen van de gegrondheid van een tegen hem ingestelde strafvervolging, of het vaststellen van zijn burgerlijke rechten en verplichtingen in een rechtsgeding, heeft een ieder recht op een eerlijke en openbare behandeling door een bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige bij de wet ingestelde rechterlijke instantie. De terechtzitting kan geheel of ten dele met gesloten deuren plaatsvinden, hetzij in het belang van de goede zeden, de openbare orde of de nationale veiligheid in een democratische samenleving, hetzij wanneer het belang van het privé leven van de partijen bij het proces dit vereist, hetzij voorzover de rechter dit strikt noodzakelijk acht op grond van de overweging, dat een openbare behandeling het belang van de rechtspraak zou schaden; evenwel zal elk vonnis dat wordt gegeven in een strafrechtelijk of burgerrechtelijk geding openbaar zijn, tenzij het belang van jeugdige personen zich daartegen verzet of het proces echtelijke twisten of de voogdij over kinderen betreft.

2. Een ieder die wegens een strafbaar feit wordt vervolgd wordt voor onschuldig gehouden, totdat zijn schuld volgens de wet is bewezen.

3. Bij het bepalen van de gegrondheid van een tegen hem ingestelde strafvervolging heeft een ieder, in volle gelijkheid, recht op de volgende minimumgaranties:

(a) onverwijld en in bijzonderheden, in een taal die hij verstaat, op de hoogte te worden gesteld van de aard en de reden van de tegen hem ingebrachte beschuldiging;

(b) te beschikken over voldoende tijd en faciliteiten die nodig zijn voor de voorbereiding van zijn verdediging en zich te verstaan met een door hemzelf gekozen raadsman;

(c) zonder onredelijke vertraging te worden berecht;

(d) in zijn tegenwoordigheid te worden berecht, zichzelf te verdedigen of de bijstand te hebben van een raadsman naar eigen keuze; ingeval hij geen rechtsbijstand heeft, van het recht daarop in kennis te worden gesteld; rechtsbijstand toegewezen te krijgen, indien het belang van de rechtspraak dit eist, en zonder dat daarvoor betaling van hem kan worden verlangd, indien hij niet over voldoende middelen beschikt;

(e) de getuigen à charge te ondervragen of te doen ondervragen en het oproepen en de ondervraging van getuigen à décharge te doen geschieden op dezelfde voorwaarden als het geval is met de getuigen à charge;

(f) zich kosteloos te doen bijstaan door een tolk, indien hij de taal die ter zitting wordt gebezigd niet verstaat of niet spreekt;

(g) niet te worden gedwongen tegen zichzelf te getuigen of een bekentenis af te leggen.

4. Wanneer het jeugdige personen betreft, dient rekening te worden gehouden met hun leeftijd en de wenselijkheid hun reclassering te bevorderen.

5. Een ieder die wegens een strafbaar feit is veroordeeld heeft het recht de schuldigverklaring en veroordeling opnieuw te doen beoordelen door een hoger rechtscollege overeenkomstig de wet.

6. Indien iemand wegens een strafbaar feit onherroepelijk is veroordeeld en het vonnis vervolgens is vernietigd, of indien hem daarna gratie is verleend, op grond van de overweging dat een nieuw of een pas aan het licht gekomen feit onomstotelijk aantoonde dat van een gerechtelijke dwaling sprake is, wordt degene die, als gevolg van die veroordeling, straf heeft ondergaan, overeenkomstig de wet schadeloos gesteld, tenzij wordt aangetoond dat het niet tijdig bekend worden van het onbekende feit geheel of gedeeltelijk aan hemzelf te wijten was.

7. Niemand mag voor een tweede keer worden berecht of gestraft voor een strafbaar feit waarvoor hij reeds overeenkomstig de wet en het procesrecht van elk land bij onherroepelijke uitspraak is veroordeeld of waarvan hij is vrijgesproken.

Artikel 15

1. Niemand kan worden veroordeeld wegens een handelen of nalaten, dat geen strafbaar feit naar nationaal of internationaal recht

uitmaakte ten tijde dat het handelen of nalaten geschiedde. Evenmin mag een zwaardere straf worden opgelegd dan die welke ten tijde van het begaan van het strafbare feit van toepassing was. Indien, na het begaan van het strafbare feit de wet mocht voorzien in de oplegging van een lichtere straf, dient de overtreder daarvan te profiteren.

2. Geen enkele bepaling van dit artikel staat in de weg aan het vonnis en de straf van iemand die schuldig is aan een handelen of nalaten, hetwelk ten tijde dat het handelen of nalaten geschiedde, van strafrechtelijke aard was overeenkomstig de algemene rechtsbeginselen die door de volkerengemeenschap worden erkend.

Artikel 16

Een ieder heeft, waar hij zich ook bevindt, het recht als persoon erkend te worden voor de wet.

Artikel 17

1. Niemand mag worden onderworpen aan willekeurige of onwettige inmenging in zijn privé leven, zijn gezinsleven, zijn huis en zijn briefwisseling, noch aan onwettige aantasting van zijn eer en goede naam.

2. Een ieder heeft recht op bescherming door de wet tegen zodanige inmenging of aantasting.

Artikel 18

1. Een ieder heeft het recht op vrijheid van denken, geweten en godsdienst. Dit recht omvat mede de vrijheid een zelf gekozen godsdienst of levensovertuiging te hebben of te aanvaarden, alsmede de vrijheid hetzij alleen, hetzij met anderen, zowel in het openbaar als in zijn particuliere leven zijn godsdienst of levensovertuiging tot uiting te brengen door de eredienst, het onderhouden van de geboden en voorschriften, door praktische toepassing en het onderwijzen ervan.

2. Op niemand mag dwang worden uitgeoefend die een belemmering zou betekenen van zijn vrijheid een door hemzelf gekozen godsdienst of levensovertuiging te hebben of te aanvaarden.

3. De vrijheid van een ieder zijn godsdienst of levensovertuiging tot uiting te brengen kan slechts in die mate worden beperkt als wordt voorgeschreven door de wet en noodzakelijk is ter bescherming van de openbare veiligheid, de orde, de volksgezondheid, de goede zeden of de fundamentele rechten en vrijheden van anderen.

4. De Staten die partij zijn bij dit Verdrag verbinden zich de vrijheid te eerbiedigen van ouders of wettige voogden, de godsdienstige

en morele opvoeding van hun kinderen overeenkomstig hun eigen levensovertuiging te verzekeren.

Artikel 19

1. Een ieder heeft het recht zonder inmenging een mening te koesteren.

2. Een ieder heeft het recht op vrijheid van meningsuiting; dit recht omvat mede de vrijheid inlichtingen en denkbeelden van welke aard ook te garen, te ontvangen en door te geven, ongeacht grenzen, hetzij mondeling, hetzij in geschreven of gedrukte vorm, in de vorm van kunst, of met behulp van andere media naar zijn keuze.

3. Aan de uitoefening van de in het tweede lid van dit artikel bedoelde rechten zijn bijzondere plichten en verantwoordelijkheden verbonden. Deze kan derhalve aan bepaalde beperkingen worden gebonden, doch alleen beperkingen die bij de wet worden voorzien en nodig zijn:

(a) in het belang van de rechten of de goede naam van anderen;

(b) in het belang van de nationale veiligheid of ter bescherming van de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden.

Artikel 20

1. Alle oorlogspropaganda wordt bij de wet verboden.

2. Het propageren van op nationale afkomst, ras of godsdienst gebaseerde haatgevoelens die aanzetten tot discriminatie, vijandigheid of geweld, wordt bij de wet verboden.

Artikel 21

Het recht van vreedzame vergadering wordt erkend. De uitoefening van dit recht kan aan geen andere beperkingen worden onderworpen dan die welke in overeenstemming met de wet worden opgelegd en die in een democratische samenleving geboden zijn in het belang van de nationale veiligheid of de openbare veiligheid, de openbare orde, de bescherming van de volksgezondheid of de goede zeden of de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

Artikel 22

1. Een ieder heeft het recht op vrijheid van vereniging, met inbegrip van het recht vakverenigingen op te richten en zich bij vakverenigingen aan te sluiten voor de bescherming van zijn belangen.

2. De uitoefening van dit recht kan aan geen andere beperkingen worden onderworpen dan die, welke bij de wet zijn voorgeschreven

en die in een democratische samenleving geboden zijn in het belang van de nationale veiligheid of de openbare veiligheid, de openbare orde, de bescherming van de volksgezondheid of de goede zeden of de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen. Dit artikel belet niet het opleggen van wettige beperkingen aan leden van de strijdmacht en van de politie in de uitoefening van dit recht.

3. Geen bepaling in dit artikel geeft de Staten die partij zijn bij het Verdrag van 1948 van de Internationale Arbeidsorganisatie betreffende de vrijheid tot het oprichten van vakverenigingen en de bescherming van het vakverenigingsrecht de bevoegdheid wettelijke maatregelen te treffen, die de in dat Verdrag voorziene waarborgen in gevaar zouden brengen, of de wet zodanig toe te passen dat deze in gevaar zouden worden gebracht.

Artikel 23

1. Het gezin vormt de natuurlijke en fundamentele kern van de maatschappij en heeft recht op bescherming door de maatschappij en de Staat.

2. Het recht van mannen en vrouwen van huwbare leeftijd een huwelijk aan te gaan en een gezin te stichten wordt erkend.

3. Geen huwelijk wordt gesloten zonder de vrije en volledige toestemming van de aanstaande echtgenoten.

4. De Staten die partij zijn bij dit Verdrag nemen passende maatregelen ter verzekering van de gelijke rechten en verantwoordelijkheden van de echtgenoten wat het huwelijk betreft, tijdens het huwelijk en bij de ontbinding ervan. In geval van ontbinding van het huwelijk wordt voorzien in de noodzakelijke bescherming van eventuele kinderen.

Artikel 24

1. Elk kind heeft, zonder onderscheid naar ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, nationale of maatschappelijke afkomst, eigenom of geboorte, recht op die beschermende maatregelen van de zijde van het gezin waartoe het behoort, de gemeenschap en de Staat, waarop het in verband met zijn minderjarigheid recht heeft.

2. Elk kind wordt onmiddellijk na de geboorte ingeschreven en krijgt een naam.

3. Elk kind heeft het recht een nationaliteit te verwerven.

Artikel 25

Elke burger heeft het recht en dient in de gelegenheid te worden

gesteld, zonder dat het onderscheid bedoeld in artikel 2 wordt gemaakt en zonder onredelijke beperkingen:

(a) deel te nemen aan de behandeling van openbare aangelegenheden, hetzij rechtstreeks of door middel van vrijelijk gekozen vertegenwoordigers;

(b) te stemmen en gekozen te worden door middel van betrouwbare periodieke verkiezingen die gehouden worden krachtens algemeen en gelijkwaardig kiesrecht en bij geheime stemming, waardoor het vrijelijk tot uitdrukking brengen van de wil van de kiezers wordt verzekerd;

(c) op algemene voet van gelijkheid te worden toegelaten tot de overheidsdiensten van zijn land.

Artikel 26

Allen zijn gelijk voor de wet en hebben zonder discriminatie aanspraak op gelijke bescherming door de wet. In dit verband verbiedt de wet discriminatie van welke aard ook en garandeert een ieder gelijke en doelmatige bescherming tegen discriminatie op welke grond ook, zoals ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale of maatschappelijke afkomst, eigendom, geboorte of andere status.

Artikel 27

In Staten waar zich etnische, godsdienstige of linguïstische minderheden bevinden, mag aan personen die tot die minderheden behoren niet het recht worden ontzegd, in gemeenschap met de andere leden van hun groep, hun eigen cultuur te beleven, hun eigen godsdienst te belijden en in de praktijk toe te passen, of zich van hun eigen taal te bedienen.

DEEL IV

Artikel 28

1. Er wordt een Comité voor de rechten van de mens (hierna in dit Verdrag te noemen „het Comité”) ingesteld. Het bestaat uit achtien leden en oefent de hierna te noemen functies uit.

2. Het Comité bestaat uit onderdanen van de Staten die partij zijn bij dit Verdrag, die hoog zedelijk aanzien genieten en erkende bekwaamheid op het gebied van de rechten van de mens bezitten, waarbij dient te worden overwogen dat het lidmaatschap van enige personen die ervaring hebben op juridisch gebied raadzaam is.

3. De leden van het Comité worden gekozen en treden op in hun persoonlijke hoedanigheid.

Artikel 29

1. De leden van het Comité worden bij geheime stemming gekozen uit een lijst van personen die de kwaliteiten bezitten die in artikel 28 worden genoemd en met dit doel zijn voorgedragen door de Staten die partij zijn bij dit Verdrag.

2. Elke Staat die partij is bij dit Verdrag mag niet meer dan twee personen voordragen. Dezen moeten onderdaan zijn van de Staat die hen voordraagt.

3. Een persoon kan opnieuw worden voorgedragen.

Artikel 30

1. De eerste verkiezing wordt niet later gehouden dan zes maanden na de datum van inwerkingtreding van dit Verdrag.

2. Ten minste vier maanden vóór de datum waarop een verkiezing voor het Comité plaatsheeft, met uitzondering van een verkiezing ter voorziening in een overeenkomstig het bepaalde in artikel 34 bekendgemaakte vacature, richt de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties een schriftelijk verzoek aan de Staten die partij zijn bij dit Verdrag binnen drie maanden hun voordrachten voor het lidmaatschap van het Comité in te zenden.

3. De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties stelt een alfabetische lijst samen van alle aldus voorgedragen personen, onder aanduiding van de Staten die partij zijn bij dit Verdrag die hen hebben voorgedragen en legt deze uiterlijk één maand vóór de datum van elke verkiezing voor aan de Staten die partij zijn bij dit Verdrag.

4. De verkiezingen van de leden van het Comité worden gehouden op een door de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties ten hoofdkantore van de Verenigde Naties te beleggen vergadering van de Staten die partij zijn bij dit Verdrag. Op die vergadering, waarvoor twee derde van de Staten die partij zijn bij dit Verdrag het quorum vormen, zijn degenen die in het Comité zijn gekozen die voorgedragen personen die het grootste aantal stemmen op zich hebben verenigd, alsmede een absolute meerderheid van de stemmen van de aanwezige vertegenwoordigers van de Staten die partij zijn en hun stem uitbrengen.

Artikel 31

1. Er mag niet meer dan één onderdaan van een zelfde Staat lid van het Comité zijn.

2. Bij het kiezen van het Comité dient aandacht te worden geschonken aan een billijke geografische verdeling van het lidmaatschap

en aan de vertegenwoordiging der verschillende beschavingsvormen en der voornaamste rechtsstelsels.

Artikel 32

1. De leden van het Comité worden gekozen voor een tijdvak van vier jaar. Zij zijn herkiesbaar indien zij opnieuw worden voorgedragen. De ambtstermijn van negen der bij de eerste verkiezing benoemde leden loopt evenwel na twee jaar af; terstond na de eerste verkiezing worden deze negen leden bij loting aangewezen door de voorzitter van de in artikel 30, lid 4, bedoelde vergadering.

2. Verkiezingen na afloop van een ambtstermijn worden gehouden overeenkomstig de voorgaande artikelen van dit deel van dit Verdrag.

Artikel 33

1. Indien, naar het eenstemmige oordeel van de andere leden, een lid van het Comité door enige oorzaak, waaronder niet is te verstaan tijdelijke afwezigheid, heeft opgehouden zijn functie uit te oefenen, geeft de voorzitter van het Comité daarvan kennis aan de Secretaris-Generaal der Verenigde Naties, die vervolgens mededeling doet van het openvallen van de zetel van dat lid.

2. Indien een lid van het Comité overlijdt of ontslag neemt, geeft de voorzitter daarvan onverwijld kennis aan de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, die mededeling doet van het openvallen van de zetel met ingang van de datum van het overlijden of de datum waarop het genomen ontslag ingaat.

Artikel 34

1. Indien een vacature wordt bekendgemaakt overeenkomstig het bepaalde in artikel 33 en indien de ambtstermijn van het te vervangen lid niet afloopt binnen een tijdvak van zes maanden na de bekendmaking van de vacature, geeft de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties daarvan bericht aan elk der Staten die partij zijn bij dit Verdrag, die binnen twee maanden overeenkomstig het bepaalde in artikel 29 personen kunnen voordragen ter voorziening in de vacature.

2. De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties stelt een alfabetische lijst samen van de aldus voorgedragen personen en legt deze voor aan de Staten die partij zijn bij dit Verdrag. De verkiezing om in de vacature te voorzien wordt vervolgens gehouden overeenkomstig de daarop betrekking hebbende bepalingen van dit deel van dit Verdrag.

3. Een lid van het Comité dat is gekozen ter voorziening in een vacature die is bekendgemaakt overeenkomstig het bepaalde in arti-

kel 33, blijft in functie voor de rest van de ambtstermijn van het lid wiens zetel in het Comité is opengevallen overeenkomstig de bepalingen van dat artikel.

Artikel 35

De leden van het Comité ontvangen, met goedkeuring van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, uit de middelen van de Verenigde Naties emolumenten op door de Algemene Vergadering vast te stellen voorwaarden, waarbij rekening wordt gehouden met de belangrijkheid van de taken van het Comité.

Artikel 36

De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties zorgt voor het personeel en de andere voorzieningen benodigd voor een doelmatige uitoefening van de taken van het Comité krachtens dit Verdrag.

Artikel 37

1. De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties belegt de eerste vergadering van het Comité ten hoofdkantore van de Verenigde Naties.

2. Na zijn eerste vergadering komt het Comité bijeen op de tijden voorzien in zijn huishoudelijk reglement.

3. Normaal komt het Comité bijeen ten hoofdkantore van de Verenigde Naties of op het kantoor van de Verenigde Naties te Genève.

Artikel 38

Elk lid van het Comité verklaart, alvorens zijn taak aan te vangen, ten overstaan van het Comité plechtig dat hij zich onpartijdig en nauwgezet van zijn taak zal kwijten.

Artikel 39

1. Het Comité kiest zijn functionarissen voor een ambtstermijn van twee jaar. Zij zijn herkiesbaar.

2. Het Comité stelt zijn eigen huishoudelijk reglement vast, hierin wordt o.m. bepaald dat:

(a) twaalf leden het quorum vormen;

(b) besluiten van het Comité worden genomen met een meerderheid van het aantal door de aanwezige leden uitgebrachte stemmen.

Artikel 40

1. De Staten die partij zijn bij dit Verdrag nemen de verplichting op zich verslag uit te brengen over de maatregelen die zij hebben genomen en die uitvoering geven aan de in dit Verdrag erkende rechten, alsmede over de vooruitgang die valt waar te nemen in het genot van die rechten:

(a) binnen een jaar na de inwerkingtreding van dit Verdrag voor de betrokken Staten die er partij bij zijn; en

(b) vervolgens telkens wanneer het Comité dit verzoekt.

2. Alle rapporten worden voorgelegd aan de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, die ze ter bestudering doorzendt aan het Comité. In deze rapporten dienen de factoren en de eventuele moeilijkheden te worden aangegeven die van invloed zijn op de uitvoering van dit Verdrag.

3. De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties kan, na overleg met het Comité, aan de desbetreffende gespecialiseerde organisaties afschriften doen toekomen van die delen der rapporten die binnen het terrein van hun werkzaamheden vallen.

4. Het Comité bestudeert de hem door de Staten die partij zijn bij dit Verdrag voorgelegde rapporten. Het zendt zijn rapporten en het door hem passend geoordeelde algemene commentaar aan de Staten die partij zijn. Het Comité kan dit commentaar, te zamen met de afschriften van de rapporten die het van Staten die partij zijn bij dit Verdrag heeft ontvangen, eveneens toezenden aan de Economische en Sociale Raad.

5. De Staten die partij zijn bij dit Verdrag kunnen opmerkingen ten aanzien van eventueel commentaar dat overeenkomstig het bepaalde in lid 4 van dit artikel wordt geleverd, voorleggen aan het Comité.

Artikel 41

1. Een Staat die partij is bij dit Verdrag kan, krachtens dit artikel, te allen tijde verklaren, dat hij de bevoegdheid van het Comité erkent kennisgevingen waarin een Staat die partij is beweert dat een andere Staat die partij is diens uit dit Verdrag voortvloeiende verplichtingen niet nakomt, in ontvangst te nemen en te behandelen. Kennisgevingen als bedoeld in dit artikel kunnen alleen in ontvangst worden genomen en worden behandeld indien zij zijn ingezonden door een Staat die partij is, die een verklaring heeft afgelegd dat hij ten aanzien van zichzelf deze bevoegdheid van het Comité erkent. Geen kennisgeving wordt door het Comité in ontvangst genomen, indien het een Staat die partij is betreft, die zulk een verklaring niet

heeft afgelegd. Kennisgevingen die krachtens het bepaalde in dit artikel worden ontvangen worden overeenkomstig de volgende procedure behandeld:

(a) Indien een Staat die partij is bij dit Verdrag van oordeel is dat een andere Staat die partij is de bepalingen van dit Verdrag niet uitvoert, kan hij door middel van een schriftelijke kennisgeving de zaak onder de aandacht brengen van die Staat die partij is. Binnen drie maanden na ontvangst van de kennisgeving stuurt de ontvangende Staat de Staat die de kennisgeving had gezonden een schriftelijke uiteenzetting of een andere schriftelijke verklaring, waarin de zaak wordt opgehelderd en waarin, voor zover mogelijk en ter zake doende, wordt verwezen naar procedures en rechtsmiddelen die in het land zelf reeds zijn toegepast, nog hangende zijn of waartoe zou kunnen worden overgegaan.

(b) Indien de zaak niet tot genoegen van de beide betrokken Staten die partij zijn wordt geregeld binnen zes maanden na ontvangst van de eerste kennisgeving door de ontvangende Staat, heeft elk der beide Staten het recht de zaak bij het Comité aanhangig te maken, door middel van een kennisgeving die zowel aan het Comité als aan de andere Staat wordt gezonden.

(c) Het Comité behandelt een bij hem aanhangig gemaakte zaak alleen nadat het er zich van heeft overtuigd dat alle beschikbare binnenlandse rechtsmiddelen in de betrokken zaak zijn benut en uitgeput, in overeenstemming met de algemeen erkende beginselen van het internationale recht. Dit is evenwel niet het geval indien de toepassing der rechtsmiddelen onredelijk lange tijd vergt.

(d) Het Comité komt in besloten zitting bijeen wanneer het kennisgevingen krachtens dit artikel gedaan aan een onderzoek onderwerpt.

(e) Met inachtneming van het bepaalde in alinea (c) stelt het Comité zijn goede diensten ter beschikking van de betrokken Staten die partij zijn, ten einde de zaak in der minne te regelen op basis van eerbied voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden als erkend in dit Verdrag.

(f) Bij elke bij hem aanhangig gemaakte zaak kan het Comité tot de betrokken in alinea (b) bedoelde Staten die partij zijn het verzoek richten ter zake dienende inlichtingen te verstrekken.

(g) De in alinea (b) bedoelde betrokken Staten die partij zijn hebben het recht zich te doen vertegenwoordigen wanneer de zaak in het Comité wordt behandeld, en hun standpunt mondeling en/of schriftelijk kenbaar te maken.

(h) Het Comité brengt twaalf maanden na de datum van ontvangst van een kachtens alinea (b) gedane kennisgeving een rapport uit als volgt:

- (i) indien een oplossing als voorzien in alinea (e) is bereikt, beperkt het Comité zijn rapport tot een korte uiteenzetting van de feiten en van de bereikte oplossing;
- (ii) indien geen oplossing als voorzien in alinea (e) is bereikt, beperkt het Comité zijn rapport tot een korte uiteenzetting van de feiten; de schriftelijk kenbaar gemaakte standpunten en een op schrift gestelde samenvatting van de mondeling naar voren gebrachte standpunten van de Staten die partij zijn, worden aan het rapport gehecht.

In elk van beide gevallen wordt het rapport toegezonden aan de betrokken Staten die partij zijn.

2. De bepalingen van dit artikel treden in werking wanneer tien Staten die partij zijn bij dit Verdrag verklaringen hebben afgelegd krachtens het eerste lid van dit artikel. Deze verklaringen worden door de Staten die partij zijn nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, die afschrift daarvan doet toekomen aan de andere Staten die partij zijn. Een zodanige verklaring kan te allen tijde, door middel van een aan de Secretaris-Generaal gerichte kennisgeving, worden ingetrokken. Een zodanige intrekking heeft geen invloed op de behandeling van een zaak die het onderwerp vormt van een kennisgeving die reeds is gedaan krachtens dit artikel; geen enkele volgende kennisgeving door een Staat die partij is wordt in ontvangst genomen nadat de kennisgeving van intrekking van de verklaring door de Secretaris-Generaal is ontvangen, tenzij de betrokken Staat die partij is een nieuwe verklaring heeft afgelegd.

Artikel 42

1. (a) Indien een zaak die, overeenkomstig het bepaalde in artikel 41, bij het Comité aanhangig is gemaakt, niet is afgewikkeld naar genoegen van de betrokken Staten die partij zijn, kan het Comité mits daartoe vooraf de toestemming van de betrokken Staten die partij zijn is verkregen, een conciliatiecommissie ad hoc (hierna te noemen de Conciliatiecommissie) benoemen. De goede diensten der Conciliatiecommissie staan ter beschikking van de betrokken Staten die partij zijn met het oog op een minnelijke schikking van de zaak op basis van eerbiediging van de bepalingen van dit Verdrag;

(b) De Conciliatiecommissie bestaat uit vijf personen die aanvaardbaar zijn voor de betrokken Staten die partij zijn. Indien de betrokken Staten die partij zijn niet binnen drie maanden tot overeenstemming kunnen komen ten aanzien van de samenstelling van de Conciliatiecommissie, hetzij geheel of ten dele, worden de leden van de Conciliatiecommissie ten aanzien van wie geen overeenstemming kon worden bereikt, bij geheime stemming met twee derde meerderheid door het Comité uit zijn leden gekozen.

2. De leden van de Conciliatiecommissie treden op in persoonlijke hoedanigheid. Zij mogen geen onderdaan zijn van de betrokken Staten die partij zijn, of van een Staat die geen partij is bij dit Verdrag, of van een Staat die geen verklaring krachtens artikel 41 heeft afgelegd.

3. De Conciliatiecommissie kiest haar eigen voorzitter en stelt haar eigen huishoudelijk reglement vast.

4. De vergaderingen van de Conciliatiecommissie worden als regel ten hoofdkantore van de Verenigde Naties of op het kantoor van de Verenigde Naties te Genève gehouden. Zij kunnen evenwel op andere door de Conciliatiecommissie in overleg met de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties en de betrokken Staten die partij zijn vast te stellen geschikte plaatsen worden gehouden.

5. Het secretariaat waarin overeenkomstig het bepaalde in artikel 36 is voorzien staat eveneens de krachtens dit artikel ingestelde commissies ten dienste.

6. De door het Comité ontvangen en geverifieerde gegevens worden ter beschikking gesteld van de Conciliatiecommissie die de betrokken Staten die partij zijn kan verzoeken andere ter zake dienende gegevens te verstrekken.

7. Wanneer de Conciliatiecommissie de zaak grondig heeft overwogen, doch in elk geval niet later dan twaalf maanden nadat haar de zaak in handen is gegeven, legt zij de voorzitter van het Comité een rapport voor dat ter kennis wordt gebracht van de betrokken Staten die partij zijn.

(a) Indien het de Conciliatiecommissie niet mogelijk is haar bestudering van de zaak binnen twaalf maanden te beëindigen, beperkt zij haar rapport tot een korte verklaring tot waar zij met de bestudering van de zaak is gevorderd.

(b) Indien een minnelijke schikking op basis van eerbied voor de rechten van de mens zoals deze in dit Verdrag worden erkend wordt bereikt, beperkt de Conciliatiecommissie haar rapport tot een korte uiteenzetting van de feiten en van de gevonden oplossing.

(c) Indien geen schikking als bedoeld in alinea (b) wordt bereikt, bevat het rapport van de Conciliatiecommissie een overzicht van haar bevindingen met betrekking tot alle feitelijke gegevens die betrekking hebben op de geschilpunten tussen de betrokken Staten die partij zijn, en haar inzichten ten aanzien van de mogelijkheid van een minnelijke schikking van de zaak. In dit rapport dienen tevens de schriftelijke en een overzicht van de mondelinge verklaringen die door de betrokken Staten die partij zijn zijn afgelegd te worden opgenomen.

(d) Indien het rapport van de Conciliatiecommissie wordt ingediend overeenkomstig alinea (c), delen de betrokken Staten die partij

zijn binnen drie maanden na ontvangst van het rapport de voorzitter van het Comité mede of zij de inhoud van het rapport van de Conciliatiecommissie al dan niet aanvaarden.

8. De bepalingen van dit artikel laten de verantwoordelijkheden van het Comité uit hoofde van artikel 41 onverlet.

9. De betrokken Staten die partij zijn komen gelijkelijk op voor alle onkosten die door de leden van de Conciliatiecommissie worden gemaakt, overeenkomstig ramingen die door de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties worden verstrekt.

10. De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties is bevoegd de onkosten van de leden van de Conciliatiecommissie te betalen, zo nodig, voordat deze, overeenkomstig het bepaalde in lid 9 van dit artikel, door de betrokken Staten die partij zijn worden vergoed.

Artikel 43

De leden van het Comité en van de conciliatiecommissies ad hoc die kunnen worden ingesteld krachtens het bepaalde in artikel 42, genieten de faciliteiten, voorrechten en immuniteiten van deskundigen die zijn uitgezonden door de Verenigde Naties, zoals die zijn vastgesteld in de desbetreffende delen van het Verdrag nopens de voorrechten en immuniteiten van de Verenigde Naties.

Artikel 44

De bepalingen voor de uitvoering van dit Verdrag zijn van toepassing, onverminderd de procedures die ter zake van de rechten van de mens worden voorgeschreven door of krachtens de oprichtingsakten en de overeenkomsten van de Verenigde Naties en de gespecialiseerde organisaties en vormen geen beletsel voor de Staten die partij zijn bij dit Verdrag hun toevlucht te nemen tot andere procedures ter regeling van een geschil, overeenkomstig tussen hen van kracht zijnde algemene of bijzondere internationale overeenkomsten.

Artikel 45

Het Comité doet, door tussenkomst van de Economische en Sociale Raad, de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties een jaarverslag van zijn werkzaamheden toekomen.

DEEL V

Artikel 46

Geen bepaling van dit Verdrag mag worden uitgelegd als zijnde een aantasting van de bepalingen van het Handvest der Verenigde

Naties en van de statuten van de gespecialiseerde organisaties, waarin de onderscheiden verantwoordelijkheden van de verschillende organen van de Verenigde Naties en van de gespecialiseerde organisaties met betrekking tot de in dit Verdrag geregelde materie zijn omschreven.

Artikel 47

Geen bepaling in dit Verdrag mag worden uitgelegd als zijnde een aantasting van het inherente recht van alle volken hun natuurlijke rijkdommen en hulpbronnen volledig en vrijelijk te benutten en hiervan volledig en vrijelijk te profiteren.

DEEL VI

Artikel 48

1. Dit Verdrag staat open voor ondertekening door iedere Staat die lid is van de Verenigde Naties of van een of meer der gespecialiseerde organisaties daarvan, door elke Staat die partij is bij het Statuut van het Internationale Gerechtshof, alsmede door iedere andere Staat die door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties is uitgenodigd bij dit Verdrag partij te worden.

2. Dit Verdrag moet worden bekrachtigd. De akten van bekrachtiging worden nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

3. Dit Verdrag staat open voor toetreding door iedere in het eerste lid van dit artikel bedoelde Staat.

4. Toetreding geschiedt door middel van nederlegging van een akte van toetreding bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

5. De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties stelt alle Staten die dit Verdrag hebben ondertekend of tot dit Verdrag zijn toetreden, in kennis van de nederlegging van iedere akte van bekrachtiging of akte van toetreding.

Artikel 49

1. Dit Verdrag treedt in werking drie maanden na de datum van nederlegging bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties van de vijfendertigste akte van bekrachtiging of akte van toetreding.

2. Ten aanzien van iedere Staat die na nederlegging van de vijfendertigste akte van bekrachtiging of akte van toetreding dit Verdrag bekrachtigt of tot dit Verdrag toetreedt, treedt dit Verdrag in werking drie maanden na de datum van nederlegging van zijn akte van bekrachtiging of akte van toetreding.

Artikel 50

De bepalingen van dit Verdrag strekken zich uit tot alle delen van federale Staten, zonder enige beperking of uitzondering.

Artikel 51

1. Iedere Staat die partij is bij dit Verdrag kan een wijziging daarvoorstellen en deze indienen bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties. De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties deelt vervolgens iedere voorgestelde wijziging aan de Staten die partij zijn bij dit Verdrag mede, met het verzoek hem te berichten of zij een conferentie van Staten die partij zijn verlangen ten einde dit voorstel te bestuderen en in stemming te brengen. Indien ten minste een derde van de Staten die partij zijn zulk een conferentie verlangt, roept de Secretaris-Generaal deze conferentie onder auspiciën van de Verenigde Naties bijeen. Iedere wijziging die door een meerderheid van de ter conferentie aanwezige Staten die partij zijn en die hun stem uitbrengen wordt aangenomen, wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties.

2. Wijzigingen worden van kracht nadat zij door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties zijn goedgekeurd en door een twee derde meerderheid van de Staten die partij zijn bij dit Verdrag, overeenkomstig hun onderscheiden staatsrechtelijke procedures, zijn aangenomen.

3. Wanneer wijzigingen van kracht worden zijn zij bindend voor die Staten die partij zijn die ze hebben aangenomen, terwijl de andere Staten die partij zijn gebonden zullen blijven door de bepalingen van dit Verdrag en door iedere voorgaande wijziging die zij hebben aangenomen.

Artikel 52

Ongeacht de krachtens artikel 48, lid 5, gedane kennisgevingen, stelt de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties alle in het eerste lid van hetzelfde artikel bedoelde Staten van het volgende in kennis:

(a) ondertekeningen, bekrachtigingen en toetredingen krachtens artikel 48;

(b) de datum van inwerkingtreding van dit Verdrag krachtens artikel 49 en de datum van het van kracht worden van eventuele wijzigingen krachtens artikel 51.

Artikel 53

1. Dit Verdrag, waarvan de Chinese, de Engelse, de Franse, de Russische en de Spaanse tekst gelijkelijk authentiek zijn, wordt nedergelegd in het archief van de Verenigde Naties.

2. De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties doet aan alle in artikel 48 bedoelde Staten gewaarmerkte afschriften van dit Verdrag toekomen.

TEN BLIJKE WAARVAN de ondergetekenden, daartoe behoorlijk gemachtigd door hun onderscheiden Regeringen, dit Verdrag dat op 19 december 1966 te New York voor ondertekening is opengesteld, hebben ondertekend.

**Facultatief Protocol behorend bij het Internationaal Verdrag
inzake burgerrechten en politieke rechten**

De Staten die partij zijn bij het Protocol,

Overwegende, dat, ten einde de doelstellingen van het Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (hierna te noemen het Verdrag) en de uitvoering van de bepalingen daarvan verder te verwezenlijken, het gewenst zou zijn het Comité voor de rechten van de mens, zoals deze in deel IV van het Verdrag is ingesteld (hierna te noemen het Comité) in de gelegenheid te stellen, kennisgevingen van individuele personen die beweren het slachtoffer te zijn van schending van enig in dit Verdrag genoemd recht, in ontvangst te nemen en te behandelen,

Zijn overeengekomen als volgt:

Artikel 1

Een Staat die partij is bij het Verdrag en die partij wordt bij dit Protocol erkent de bevoegdheid van het Comité kennisgevingen van individuele personen die onder zijn rechtsmacht vallen en die beweren het slachtoffer te zijn van schending door die Staat, die partij is, van enig in dat Verdrag genoemd recht, in ontvangst te nemen en te behandelen. Het Comité neemt geen kennisgeving in ontvangst indien deze betrekking heeft op een Staat die partij is bij het Verdrag doch niet tevens partij is bij dit Protocol.

Artikel 2

Met inachtneming van de bepalingen van artikel 1 kunnen individuele personen die beweren dat enig in het Verdrag genoemd hun toekomend recht geschonden is en die alle hun ter beschikking staan-

de nationale rechtsmiddelen hebben uitgeput, het Comité een schriftelijke kennisgeving ter behandeling doen toekomen.

Artikel 3

Het Comité verklaart elke krachtens dit Protocol toegezonden kennisgeving die anoniem is of welker inzending het beschouwt als misbruik van het recht zodanige kennisgevingen in te zenden of die het in strijd acht met de bepalingen van het Verdrag niet ontvankelijk.

Artikel 4

1. Met inachtneming van de bepalingen van artikel 3, brengt het Comité alle hem krachtens het bepaalde in dit Protocol toegezonden kennisgevingen onder de aandacht van de Staat die partij is bij dit Protocol, waarvan wordt beweerd dat hij enige bepaling van het Verdrag overtreedt.

2. Binnen zes maanden doet de ontvangende Staat het Comité schriftelijke uiteenzettingen of verklaringen toekomen waarin de zaak en het rechtsmiddel dat eventueel door die Staat is toegepast nader worden toegelicht.

Artikel 5

1. Het Comité behandelt krachtens dit Protocol ontvangen kennisgevingen in het licht van alle hem door de betrokken persoon en de betrokken Staat die partij is ter beschikking gestelde schriftelijke gegevens.

2. Het Comité neemt geen door een individuele persoon ingezonden kennisgeving in behandeling dan nadat het zich ervan heeft overtuigd dat:

(a) dezelfde aangelegenheid niet reeds wordt onderzocht volgens een andere procedure van internationaal onderzoek of internationale regeling;

(b) de betrokken persoon alle beschikbare binnenlandse rechtsmiddelen heeft uitgeput.

Dit is evenwel niet het geval indien de toepassing der rechtsmiddelen onredelijk lange tijd vergt.

3. Het Comité komt in besloten zitting bijeen voor de behandeling van krachtens dit Protocol ingezonden kennisgevingen.

4. Het Comité maakt zijn inzichten bekend aan de desbetreffende Staat die partij is en aan de betrokken persoon.

Artikel 6

In zijn krachtens artikel 45 van het Verdrag uitgebrachte jaarverslag neemt het Comité een samenvatting op van zijn uit dit Protocol voortvloeiende werkzaamheden.

Artikel 7

Zolang de doelstellingen van resolutie 1514 (XV), betreffende de Verklaring inzake het verlenen van onafhankelijkheid aan koloniale landen en volkeren, op 14 december 1960 door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties aangenomen, niet zijn verwezenlijkt, beperken de bepalingen van dit Protocol op geen enkele wijze het recht tot het indienen van verzoekschriften dat deze volkeren is toegekend op grond van het Handvest der Verenigde Naties en andere internationale overeenkomsten en akten der Verenigde Naties en de gespecialiseerde organisaties daarvan.

Artikel 8

1. Dit Protocol staat open ter ondertekening door elke Staat die het Verdrag heeft ondertekend.

2. Dit Protocol moet worden bekrachtigd door elke Staat die het Verdrag heeft bekrachtigd of tot het Verdrag is toegetreden. De akten van bekrachtiging worden nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

3. Dit Protocol staat open voor toetreding door iedere Staat die het Verdrag heeft bekrachtigd of tot het Verdrag is toegetreden.

4. Toetreding geschiedt door nederlegging van een akte van toetreding bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

5. De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties stelt alle Staten die dit Protocol hebben ondertekend of tot dit Protocol zijn toegetreden in kennis van de nederlegging van iedere akte van bekrachtiging of toetreding.

Artikel 9

1. Mits het Verdrag in werking is getreden, treedt dit Protocol in werking drie maanden na de datum van nederlegging bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties van de tiende akte van bekrachtiging of van toetreding.

2. Voor elke Staat die na de nederlegging van de tiende akte van bekrachtiging of van toetreding dit Protocol bekrachtigt of tot dit Protocol toetreedt, treedt dit Protocol in werking drie maanden na

de datum van nederlegging van zijn akte van bekrachtiging of toetreding.

Artikel 10

De bepalingen van dit Protocol strekken zich uit tot alle delen van federale Staten, zonder enige beperking of uitzondering.

Artikel 11

1. Iedere Staat die partij is bij dit Protocol kan een wijziging daarvan voorstellen en deze indienen bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties. De Secretaris-Generaal deelt vervolgens iedere voorgestelde wijziging aan de Staten die partij zijn bij dit Protocol mede, met het verzoek hem te berichten of zij een conferentie van Staten die partij zijn verlangen ten einde dit voorstel te bestuderen en in stemming te brengen. Indien ten minste een derde van de Staten die partij zijn zulk een conferentie verlangt, roept de Secretaris-Generaal deze conferentie onder auspiciën van de Verenigde Naties bijeen. Iedere wijziging die door een meerderheid van de ter conferentie aanwezige Staten die partij zijn en die hun stem uitbrengen wordt aangenomen, wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties.

2. Wijzigingen worden van kracht nadat zij door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties zijn goedgekeurd en door een twee-derde meerderheid van de Staten die partij zijn bij dit Protocol, overeenkomstig hun onderscheiden staatsrechtelijke procedures, zijn aangenomen.

3. Wanneer wijzigingen van kracht worden, zijn zij bindend voor de Staten die partij zijn en die ze hebben aangenomen, terwijl de andere Staten die partij zijn, gebonden zullen blijven door de bepalingen van dit Protocol en door iedere voorgaande wijziging die zij wel hebben aangenomen.

Artikel 12

1. Iedere Staat die partij is, kan dit Protocol te allen tijde opzeggen door middel van een schriftelijke aan de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties gerichte kennisgeving. De opzegging wordt van kracht drie maanden na de datum van ontvangst van de kennisgeving door de Secretaris-Generaal.

2. Opzegging heeft geen invloed op de verdere toepassing van de bepalingen van dit Protocol op een kennisgeving die vóór de datum waarop de opzegging van kracht wordt krachtens artikel 2 is ingediend.

Artikel 13

Ongeacht de krachtens artikel 8, lid 5, van dit Protocol gedane kennisgevingen, stelt de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties alle in artikel 48, eerste lid, van het Verdrag bedoelde Staten van het volgende in kennis:

- (a) ondertekeningen, bekrachtigingen en toetredingen krachtens artikel 8;
- (b) de datum van inwerkingtreding van dit Protocol krachtens artikel 9 en de datum van het van kracht worden van eventuele wijzigingen krachtens artikel 11;
- (c) opzeggingen krachtens artikel 12.

Artikel 14

1. Dit Protocol, waarvan de Chinese, de Engelse, de Franse, de Russische en de Spaanse tekst gelijkelijk authentiek zijn, wordt nedergelegd in het archief van de Verenigde Naties.

2. De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties doet aan alle in artikel 48 van het Verdrag bedoelde Staten gewaarmerkte afschriften van dit Protocol toekomen.

TEN BLIJKE WAARVAN de ondergetekenden, daartoe behoorlijk gemachtigd door hun onderscheiden Regeringen, dit Protocol, dat op 19 december 1966 te New York voor ondertekening is opengesteld, hebben ondertekend.

D. PARLEMENT

De artikelen 1, 2 en 3 van de Rijkswet van 24 november 1978 (*Stb.* 624) luiden als volgt:

„Artikel 1

Het op 19 december 1966 te New York tot stand gekomen Internationale Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, waarvan de Engelse en de Franse tekst, en de vertaling in het Nederlands zijn geplaatst in Tractatenblad 1969, 99, wordt goedgekeurd voor het gehele Koninkrijk.

Artikel 2

Goedgekeurd wordt het voornemen, om bij de bekrachtiging van het in artikel 1 genoemde Verdrag de volgende voorbehouden te maken:

– Bij artikel 10:

De Regering van het Koninkrijk onderschrijft het in het eerste lid van dit artikel neergelegde beginsel, doch is van mening dat de denkbeelden omtrent de behandeling van gedetineerden zo aan verandering onderhevig zijn, dat zij zich niet wil binden aan de verplichtingen neergelegd in het tweede lid, en het derde lid, tweede volzin van dit artikel en derhalve daarvoor een voorbehoud maakt.

– Bij artikel 12, eerste lid:

De Regering van het Koninkrijk past deze bepaling aldus toe, dat Nederland en de Nederlandse Antillen als afzonderlijke grondgebieden van een staat worden aangemerkt;

– Bij artikel 12, tweede en vierde lid:

De Regering van het Koninkrijk past deze bepalingen aldus toe, dat Nederland en de Nederlandse Antillen als afzonderlijke landen worden aangemerkt;

– Bij artikel 14, derde lid sub d:

De Regering van het Koninkrijk handhaaft de wettelijke mogelijkheid om in het belang van een goede gang van zaken ter terechtzitting een verdachte uit de zittingszaal te verwijderen;

– Bij artikel 14, vijfde lid:

De Regering van het Koninkrijk handhaaft de wettelijke bevoegdheid van de Hoge Raad der Nederlanden om in enige instantie ambtsmisdrijven ten laste gelegd aan bepaalde categorieën van personen te berechten;

– Bij artikel 14, zevende lid:

De Regering van het Koninkrijk aanvaardt deze bepaling alleen voor zover daaruit geen verdere verplichtingen voortvloeien dan zijn neergelegd in artikel 68 van het Wetboek van Strafrecht;

– Bij artikel 19, tweede lid:

De Regering van het Koninkrijk aanvaardt deze bepaling, onder het voorbehoud dat deze bepaling niet belet, radio-omroep-, televisie- en bioscoopondernemingen te onderwerpen aan een systeem van vergunningen;

– Bij artikel 20, eerste lid:

De Regering van het Koninkrijk aanvaardt niet de verplichting, neergelegd in deze bepaling, voor wat betreft Nederland.

– Bij artikel 25 sub c:

De Regering van het Koninkrijk aanvaardt deze bepaling niet voor wat betreft de Nederlandse Antillen.

Artikel 3

Het bij het in artikel 1 genoemde Verdrag behorende, op 19 december 1966 te New York tot stand gekomen Facultatieve Protocol, waarvan de Engelse en de Franse tekst, en de vertaling in het Nederlands zijn geplaatst in Tractatenblad 1969, 99, wordt goedgekeurd voor het gehele Koninkrijk.”.

Deze Rijkswet is gecontrasigneerd door de Minister van Buitenlandse Zaken C. A. VAN DER KLAUW, de Staatssecretaris van Buitenlandse Zaken D. F. VAN DER MEI, de Minister van Justitie J. DE RUITER, de Staatssecretaris van Justitie E. A. HAARS, de Minister van Binnenlandse Zaken H. WIEGEL, de Minister van Onderwijs en Wetenschappen A. PAIS en de Minister van Sociale Zaken W. ALBEDA.

Zie voor de behandeling in de Staten-Generaal

Kamerstukken II 1975/1976, 1976/77, 1977/78, 1978/79 – 13 932 (R 1037); *Hand.* II 1978/79, blz. 89–94; 97–102; 111–134; 144–162; Kamerstukken I 1978/79, nrs. 13, 13a en 13b; *Hand.* I 1978/79, blz. 76, 89.

E. BEKRACHTIGING

Zie *Trb.* 1969, 99, *Trb.* 1970, 52 en *Trb.* 1975, 60¹⁾.

Behalve de aldaar genoemde hebben nog de volgende Staten in overeenstemming met artikel 48, tweede lid, van het Verdrag een akte van bekrachtiging met betrekking tot het *Verdrag* bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties nedergelegd:

Iran	24 juni 1975
Finland ²⁾	19 augustus 1975
Jamaica	3 oktober 1975

Tsjechoslowakije ³⁾	23 december 1975
het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland ⁴⁾	20 mei 1976
(mede voor Guernsey, Jersey, het eiland Man, Belize, de Bermuda-eilanden, de Britse Maagden-eilanden, de Cayman-eilanden, de Falkland-eilanden met onderhorigheden, Gibraltar, de Gilbert-eilanden, Hong Kong, Montserrat, de Pitcairn-eilanden, St. Helena met onderhorigheden, de Britse Salomons-eilanden, de Turks- en Caicos-eilanden en Tuvalu)	
Guyana ⁵⁾	15 februari 1977
Panama	8 maart 1977
Polen	18 maart 1977
Spanje	27 april 1977
Guinee ⁶⁾	24 januari 1978
Senegal	13 februari 1978
Peru	28 april 1978
Venezuela ⁷⁾	10 mei 1978
Portugal	15 juni 1978
Oostenrijk ⁸⁾	10 september 1978
Italië ⁹⁾	15 september 1978
het Koninkrijk der Nederlanden ¹⁰⁾ (voor het gehele Koninkrijk)	11 december 1978

Behalve de in *Trb.* 1969, 99, *Trb.* 1970, 52 en *Trb.* 1975, 60 genoemde hebben nog de volgende Staten in overeenstemming met artikel 8, tweede lid, van het Protocol een akte van bekrachtiging met betrekking tot het *Protocol* bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties nedergelegd:

Finland	19 augustus 1975
Jamaica	3 oktober 1975
Senegal	13 februari 1978
Venezuela ⁷⁾	10 mei 1978
Italië ⁹⁾	15 september 1978
het Koninkrijk der Nederlanden ¹⁰⁾ (voor het gehele Koninkrijk)	11 december 1978

¹⁾ Op 22 april 1976 heeft de Regering van de Bondsrepubliek Duitsland de volgende verklaring afgelegd:

"The Federal Republic of Germany in accordance with Article 41 of the said Covenant recognizes for a period of two years from the entry into force of that article the competence of the Human Rights Committee to receive and consider communications from a State Party in so far as that

State Party has recognized in regard to itself the competence of the Committee and as corresponding obligations have been assumed under the Covenant by the Federal Republic of Germany and by the State Party concerned.”.

Op 6 april 1978 heeft de Deense Regering de volgende verklaring afgelegd:

“The Government of Denmark recognizes, in accordance with Article 41 of the International Covenant on Civil and Political Rights, opened for signature in New York on December 19, 1966, for a new period of five years from 23 March 1978 the competence of the Committee referred to in Article 41 to receive and consider communications to the effect that a State Party claims that another State Party is not fulfilling its obligations under the Covenant.”.

2) Onder de volgende voorbehouden en verklaring:

“1. With respect to article 9, paragraph 3, of the Covenant Finland declares that according to the present Finnish legislation the administrative authorities may take decisions concerning arrest or imprisonment, in which event the case is taken up for decision in court only after a certain time lapse;

2. With respect to article 10, paragraph 2 b) and 3, of the Covenant, Finland declares that although juvenile offenders are, as a rule, segregated from adults, it does not deem appropriate to adopt an absolute prohibition not allowing for more flexible arrangements;

3. With respect to article 13 of the Covenant, Finland declares that the article does not correspond to the present Finnish legislation regarding an alien's right to be heard or lodge a complaint in respect of a decision concerning his expulsion;

4. With respect to article 14, paragraph 1, of the Covenant, Finland declares that under Finnish law a sentence can be declared secret if its publication could be an affront to morals or endanger national security;

5. With respect to article 14, paragraph 3 d), of the Covenant, Finland declares that the contents of this paragraph do not correspond to the present legislation in Finland inasmuch as it is a question of the defendant's absolute right to have legal assistance already at the stage of preliminary investigations;

6. With respect to article 14, paragraph 7, of the Covenant, Finland declares that it is going to pursue its present practice, according to which a sentence can be changed to the detriment of the convicted person, if it is established that a member or an official of the court, the prosecutor or the legal counsel have through criminal or fraudulent activities obtained the acquittal of the defendant or a substantially more lenient penalty, or if false evidence has been presented with the same effect, and according to which an aggravated criminal case may be taken up for reconsideration if within a year until then unknown evidence is presented, which would have led to conviction or a substantially more severe penalty;

7. With respect to article 20, paragraph 1, of the Covenant, Finland declares that it will not apply the provisions of this paragraph, this being compatible with the standpoint Finland already expressed at the 16th United Nations General Assembly by voting against the prohibition of

propaganda for war, on the grounds that this might endanger the freedom of expression referred to in article 19 of the Covenant.”.

“Finland declares, under article 41 of the International Covenant on Civil and Political Rights that it recognizes the competence of the Human Rights Committee referred to in article 28 of the said Covenant, to receive and consider communications to the effect that a State Party claims that another State Party is not fulfilling its obligation under this Covenant.”.

3) Onder de volgende verklaring met betrekking tot artikel 48, eerste lid:

“The provision of [the article concerned] is in contradiction with the principle that all States have the right to become parties to multilateral treaties regulating matters of general interest.” (*vertaling*).

4) Onder de volgende voorbehouden en verklaringen:

“Firstly the Government of the United Kingdom maintain their declaration in respect of Article 1 made at the time of signature of the Covenant.

The Government of the United Kingdom reserve the right to apply to members of and persons serving with the armed forces of the Crown and to persons lawfully detained in penal establishments of whatever character such laws and procedures as they may from time to time deem to be necessary for the preservation of service and custodial discipline and their acceptance of the provisions of the Covenant is subject to such restrictions as may for these purposes from time to time be authorised by law.

Where at any time there is a lack of suitable prison facilities or where the mixing of adults and juveniles is deemed to be mutually beneficial, the Government of the United Kingdom reserve the right not to apply Article 10.2(b) and 10.3, so far as those provisions require juveniles who are detained to be accommodated separately from adults, and not to apply Article 10.2(a) in Gibraltar, Montserrat and the Turks and Caicos Islands in so far as it requires segregation of accused and convicted persons.

The Government of the United Kingdom reserve the right not to apply Article 11 in Jersey.

The Government of the United Kingdom reserve the right to interpret the provisions of Article 12.1 relating to the territory of a State as applying separately to each of the territories comprising the United Kingdom and its dependencies.

The Government of the United Kingdom reserve the right to continue to apply such immigration legislation governing entry into, stay in and departure from the United Kingdom as they may deem necessary from time to time and, accordingly, their acceptance of Article 12.4 and of the other provisions of the Covenant is subject to the provisions of any such legislation as regards persons not at the time having the right under the law of the United Kingdom to enter and remain in the United Kingdom. The United Kingdom also reserves a similar right in regard to each of its dependent territories.

The Government of the United Kingdom reserve the right not to apply Article 13 in Hong Kong in so far as it confers a right of review of a decision to deport an alien and a right to be represented for this purpose before the competent authority.

The Government of the United Kingdom reserve the right not to apply or not to apply in full the guarantee of free legal assistance in sub-paragraph (d) of paragraph 3 of Article 14 in so far as the shortage of legal

practitioners renders the application of this guarantee impossible in the British Virgin Islands, the Cayman Islands, the Falkland Islands, the Gilbert Islands, the Pitcairn Islands Group, St. Helena and Dependencies and Tuvalu.

The Government of the United Kingdom interpret Article 20 consistently with the rights conferred by Articles 19 and 21 of the Covenant and having legislated in matters of practical concern in the interests of public order (ordre public) reserve the right not to introduce any further legislation. The United Kingdom also reserve similar right in regard to each of its dependent territories.

The Government of the United Kingdom reserve the right to postpone the application of paragraph 3 of Article 23 in regard to a small number of customary marriages in the Solomon Islands.

The Government of the United Kingdom reserve the right to enact such nationality legislation as they may deem necessary from time to time to reserve the acquisition and possession of citizenship under such legislation to those having sufficient connection with the United Kingdom or any of its dependent territories and accordingly their acceptance of Article 24.3 and of the other provisions of the Covenant is subject to the provisions of any such legislation.

The Government of the United Kingdom reserve the right not to apply sub-paragraph (b) of Article 25 in so far as it may require the establishment of an elected Executive or Legislative Council in Hong Kong and sub-paragraph (c) of Article 25 in so far as it relates to jury service in the Isle of Man.

Lastly the Government of the United Kingdom declare that the provisions of the Covenant shall not apply to Southern Rhodesia unless and until they inform the Secretary-General of the United Nations that they are in a position to ensure that the obligations imposed by the Covenant in respect of that territory can be fully implemented."

*Notification of Derogation under article 4, paragraph 3 of the
International Covenant on Civil and Political Rights*

"The Government of the United Kingdom notify other States Parties to the present Covenant, in accordance with Article 4, of their intention to take and continue measures derogating from their obligations under the Covenant.

There have been in the United Kingdom in recent years campaigns of organised terrorism related to Northern Irish affairs which have manifested themselves in activities which have included murder, attempted murder, maiming, intimidation and violent civil disturbances and in bombing and fire-raising which have resulted in death, injury and widespread destruction of property. This situation constitutes a public emergency within the meaning of Article 4.1 of the Covenant. The emergency commenced prior to the ratification by the United Kingdom of the Covenant and legislation has, from time to time, been promulgated with regard to it.

The Government of the United Kingdom have found it necessary (and in some cases continue to find it necessary) to take powers, to the extent strictly required by the exigencies of the situation, for the protection of life, for the protection of property and the prevention of outbreaks of public disorder, and including the exercise of powers of arrest and detention and exclusion. In so far as any of these measures is inconsistent with the provisions of Articles 9, 10.2, 10.3, 12.1, 14, 17, 19.2, 21 or 22

of the Covenant, the United Kingdom hereby derogates from its obligations under those provisions."

Declaration recognizing the competence of the Human Rights Committee under article 41 of the International Covenant on Civil and Political Rights

"The Government of the United Kingdom declare under Article 41 of this Covenant that it recognizes the competence of the Human Rights Committee to receive and consider communications submitted by another State Party, provided that such other State Party has, not less than twelve months prior to the submission by it of a communication relating to the United Kingdom, made a declaration under Article 41 recognizing the competence of the Committee to receive and consider communications relating to itself."

5) Onder de volgende voorbehouden:

met betrekking tot artikel 14, derde lid, letter d:

"While the Government of the Republic of Guyana accept the principle of Legal Aid in all appropriate criminal proceedings, is working towards that end and at present apply it in certain defined cases, the problems of implementation of a comprehensive Legal Aid Scheme are such that full application cannot be guaranteed at this time.";

met betrekking tot artikel 14, zesde lid:

"While the Government of the Republic of Guyana accept the principle of compensation for wrongful imprisonment, it is not possible at this time to implement such a principle."

6) Onder de volgende verklaring:

"In accordance with the principle where by all States whose policies are guided by the purposes and principles of the Charter of the United Nations are entitled to become Parties to Covenants affecting the interests of the international community, the Government of the Republic of Guinea considers that the provisions of article 48, paragraph 1, of the International Convention on Civil and Political Rights are contrary to the principle of the universality of international treaties and the democratization of international relations." (*vertaling*)

7) Onder het volgende voorbehoud met betrekking tot artikel 14, derde lid, onder d, uitgebreid ook tot het Facultatief Protocol:

"Article 60, paragraph 5, of the Constitution of the Republic of Venezuela establishes that: "No person shall be convicted in a criminal trial unless he has first been personally notified of the charges and heard in the manner prescribed by law. Persons accused of an offence against the *res publica* may be tried *in absentia*, with the guarantees and in the manner prescribed by law."

Venezuela is making this reservation because article 14, paragraph 3(d), of the Covenant makes no provision for persons accused of an offence against the *res publica* to be tried *in absentia*." (*vertaling*)

8) Onder de volgende voorbehouden en verklaring:

"1. Article 12, paragraph 4, of the Covenant will be applied provided

that it will not affect the Act of April 3, 1919, State Law Gazette No. 209, concerning the Expulsion and the Transfer of Property of the House of Habsburg-Lorraine as amended by the Act of October 30, 1919, State Law Gazette No. 501, the Federal Constitutional Act of July 30, 1925, Federal Law Gazette No. 292, and the Federal Constitutional Act of January 26, 1928, Federal Law Gazette No. 30, read in conjunction with the Federal Constitutional Act of July 4, 1963, Federal Law Gazette No. 172.

2. Article 9 and Article 14 of the Covenant will be applied provided that legal regulations governing the proceedings and measures of deprivation of liberty as provided for in the Administrative Procedure Acts and in the Financial Penal Act remain permissible within the framework of the judicial review by the Federal Administrative Court or the Federal Constitutional Court as provided by the Austrian Federal Constitution.

3. Article 10, paragraph 3, of the Covenant will be applied provided that legal regulations allowing for juvenile prisoners to be detained together with adults under 25 years of age who give no reason for concern as to their possible detrimental influence on the juvenile prisoner remain permissible.

4. Article 14 of the Covenant will be applied provided that the principles governing the publicity of trials as set forth in Article 90 of the Federal Constitutional Law as amended in 1929 are in no way prejudiced and that

a) paragraph 3, sub-paragraph (d) is not in conflict with legal regulations which stipulate that an accused person who disturbs the orderly conduct of the trial or whose presence would impede the questioning of another accused person, of a witness or of an expert can be excluded from participation in the trial;

b) paragraph 5 is not in conflict with legal regulations which stipulate that after an acquittal or a lighter sentence passed by a court of the first instance, a higher tribunal may pronounce conviction or a heavier sentence for the same offence, while they exclude the convicted person's right to have such conviction or heavier sentence reviewed by a still higher tribunal;

c) paragraph 7 is not in conflict with legal regulations which allow proceedings that led up to a person's final conviction or acquittal to be reopened.

5. Articles 19, 21 and 22 in connection with Article 2(1) of the Covenant will be applied provided that they are not in conflict with legal restrictions as provided for in Article 16 of the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms.

6. Article 26 is understood to mean that it does not exclude different treatment of Austrian nationals and aliens, as is also permissible under Article 1, paragraph 2, of the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination." (*vertaling*)

On behalf of the Republic of Austria, I declare under Article 4 of the Covenant on Civil and Political Rights that Austria recognize the competence of the Human Rights Committee to receive and consider communications to the effect that a State Party claims that another State Party is not fulfilling its obligations under the Covenant on Civil and Political Rights." (*vertaling*)

9) Onder de volgende voorbehouden en verklaring:

"The Italian Republic, considering that the expression "unlawful arrest or detention" contained in article 9, paragraph 5, could give rise to differences of interpretation, declares that it interprets the aforementioned expression as referring exclusively to cases of arrest or detention contrary to the provisions of article 9, paragraph 1.

Article 12, paragraph 4, shall be without prejudice to the application of transitional provision XIII of the Italian Constitution, respecting prohibition of the entry into and sojourn in the national territory of certain members of the House of Savoy.

The provisions of article 14, paragraph 3 (d), are deemed to be compatible with existing Italian provisions governing trial of the accused in his presence and determining the cases in which the accused may present his own defence and those in which legal assistance is required.

Article 14, paragraph 5, shall be without prejudice to the application of existing Italian provisions which, in accordance with the Constitution of the Italian Republic, govern the conduct, at one level only, of proceedings instituted before the Constitutional Court in respect of charges brought against the President of the Republic and its Ministers.

With reference to article 15, paragraph 1, last sentence: "If, subsequent to the commission of the offence, provision is made by law for the imposition of a lighter penalty, the offender shall benefit thereby", the Italian Republic deems this provision to apply exclusively to cases in progress.

Consequently, a person who has already been convicted by a final decision shall not benefit from any provision made by law, subsequent to that decision, for the imposition of a lighter penalty.

The provisions of article 19, paragraph 3, are interpreted as being compatible with the existing licensing system for national radio and television and with the restrictions laid down by law for local radio and television companies and for stations relaying foreign programmes.

The Italian Republic ratifies the Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights, it being understood that the provisions of article 5, paragraph 2, of the Protocol mean that the Committee provided for in article 28 of the Covenant shall not consider any communication from an individual unless it has ascertained that the same matter is not being and has not been examined under another procedure of international investigation or settlement.

The Italian Republic recognizes the competence of the Human Rights Committee, elected in accordance with article 28 of the Covenant, to receive and consider communications to the effect that a State party claims that another State party is not fulfilling its obligations under the Covenant." (*vertaling*)

10) Onder de volgende voorbehouden en verklaring:

"... Clarify that although the reservations stated below are partly of an interpretational nature, the Kingdom of the Netherlands has preferred reservations to interpretational declarations in all cases, since if the latter form were used doubt might arise concerning whether the text of the Covenant allows for the interpretation put upon it. By using the reservation-form the Kingdom of the Netherlands wishes to ensure in all cases that the relevant obligations arising out of the Covenant will not apply to the Kingdom, or will apply only in the way indicated.

Article 10

The Kingdom of the Netherlands subscribes to the principle set out in paragraph 1 of this Article, but it takes the view that ideas about the treatment of prisoners are so liable to change; that it does not wish to be bound by the obligations set out in paragraph 2 and paragraph 3 (second sentence) of this Article.

Article 12, paragraph 1

The Kingdom of the Netherlands regards the Netherlands and the Netherlands Antilles as separate territories of a State for the purpose of this provision.

Article 12, paragraphs 2 and 4

The Kingdom of the Netherlands regards the Netherlands and the Netherlands Antilles as separate countries for the purpose of these provisions.

Article 14, paragraph 3(d)

The Kingdom of the Netherlands reserve the statutory option of removing a person charged with a criminal offence from the courtroom in the interests of the proper conduct of the proceedings.

Article 14, paragraph 5

The Kingdom of the Netherlands reserves the statutory power of the Supreme Court of the Netherlands to have sole jurisdiction to try certain categories of persons charged with serious offences committed in the discharge of a public office.

Article 14, paragraph 7

The Kingdom of the Netherlands accepts this provision only insofar as no obligations arise from it further to those set out in Article 68 of the Criminal Code of the Netherlands and Article 70 of the Criminal Code of the Netherlands Antilles as they now apply. They read:

1. Except in cases where court decisions are eligible for review, no person may be prosecuted again for an offence in respect of which a court in the Netherlands or the Netherlands Antilles has delivered an irrevocable judgement.

2. If the judgement has been delivered by some other court, the same person may not be prosecuted for the same offence in the case of (I) acquittal or withdrawal of proceedings or (II) conviction followed by complete execution, remission or lapse of the sentence.

Article 19, paragraph 2

The Kingdom of the Netherlands accepts the provision with the proviso that it shall not prevent the Kingdom from requiring the licensing of broadcasting, television or cinema enterprises.

Article 20, paragraph 1

The Kingdom of the Netherlands does not accept the obligation set out in this provision in the case of the Netherlands.

Article 25(c)

The Kingdom of the Netherlands does not accept this provision in the case of the Netherlands Antilles.”

Declaration made by the Kingdom of the Netherlands under article 41 of the International Covenant on Civil and Political Rights recognizing the competence of the Human Rights Committee

“The Kingdom of the Netherlands declares under article 41 of the International Covenant on Civil and Political Rights that it recognizes the competence of the Human Rights Committee referred to in article 28 of the Covenant to receive and consider communications to the effect that a State Party claims that another State Party is not fulfilling its obligations under the Covenant.”

F. TOETREDING

Zie *Trb.* 1969, 99, *Trb.* 1970, 52 en *Trb.* 1975, 60.

Behalve de aldaar genoemde hebben nog de volgende Staten in overeenstemming met artikel 48, vierde lid, van het Verdrag een akte van toetreding tot het *Verdrag* bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties nedergelegd:

Canada	19 mei 1976
Tanzania	11 juni 1976
Zaïre	1 november 1976
Suriname	28 december 1976
de Dominicaanse Republiek	4 januari 1978

Behalve de in *Trb.* 1969, 99 en *Trb.* 1975, 60 genoemde Staten hebben nog de volgende Staten in overeenstemming met artikel 8, vierde lid, van het Protocol een akte van toetreding tot het *Protocol* bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties nedergelegd:

Canada	19 mei 1976
Zaïre	1 november 1976
Suriname	28 december 1976
de Dominicaanse Republiek	4 januari 1978

G. INWERKINGTREDING

De bepalingen van het *Verdrag* zijn ingevolge zijn artikel 49, eerste lid, en de bepalingen van het *Protocol* zijn ingevolge zijn artikel 9, eerste lid, op 23 maart 1976 in werking getreden.

Voor Staten die na 23 december 1975 een akte van bekrachtiging of toetreding nederleggen, treedt het Verdrag, ingevolge zijn artikel 49, vierde lid, in werking drie maanden na de nederlegging door die Staat van zijn akte van bekrachtiging of toetreding.

Voor Staten die na 23 december 1975 het Protocol bekrachtigen of daartoe toetreden, treedt het Protocol ingevolge zijn artikel 9, tweede

lid, in werking drie maanden na de datum van de nederlegging door die Staat van zijn akte van bekrachtiging of toetreding.

Wat het Koninkrijk der Nederlanden betreft, zullen Verdrag en Protocol op 11 maart 1979 voor het gehele Koninkrijk in werking treden.

J. GEGEVENS

Zie *Trb.* 1969, 99, *Trb.* 1970, 52 en *Trb.* 1975, 60.

Voor het op 28 juni 1919 te Versailles totstandgekomen Statuut van de Internationale Arbeidsorganisatie zie ook, laatstelijk, *Trb.* 1977, 105.

Voor het op 16 oktober 1945 te Quebec totstandgekomen Statuut van de Voedsel- en Landbouworganisatie der Verenigde Naties zie ook, laatstelijk, *Trb.* 1978, 57.

Voor het op 16 november 1945 te Londen totstandgekomen Statuut van de Organisatie der Verenigde Naties voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur zie ook, laatstelijk, *Trb.* 1977, 176.

Voor het op 22 juli 1946 te New York totstandgekomen Statuut van de Wereldgezondheidsorganisatie zie ook, laatstelijk, *Trb.* 1977, 151.

Voor het op 31 maart 1953 te New York totstandgekomen Verdrag betreffende de politieke rechten van de vrouw zie ook, laatstelijk, *Trb.* 1971, 170.

Voor het op 19 december 1966 te New York totstandgekomen Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten zie ook *Trb.* 1978, 178.

Het Koninkrijk der Nederlanden heeft de volgende toelichting op de bij de bekrachtiging door het Koninkrijk gemaakte voorbehouden gegeven:

Article 10

Convicted prisoners serving an actual sentence of less than three months as a rule serve it in a House of Detention. As it is not feasible at present to have very short sentences served only in prisons, a reservation must be entered concerning the provisions of Article 10, paragraph 2 (a).

Since the provisions in question were drawn up, major changes have taken place in opinions on the treatment of prisoners; it is increasingly thought that there is a need for a selection criterion based on personality rather than on age. The Kingdom of the Netherlands does not wish to cut itself off from this development by binding itself to the provisions of Article 10, paragraph 2 (b) and paragraph 3 (second sentence).

Article 12, paragraphs 1, 2 and 4

The Kingdom of the Netherlands, a party to the Covenant, consists constitutionally of the countries of the Netherlands and the Netherlands Antilles.

Admission and residence are regulated differently in these two countries. The Kingdom of the Netherlands wishes to establish beyond doubt that Article 12 does not imply that legal residence in one of the countries confers a right of entry to the other.

Article 14, paragraph 3(d)

Legislation of the Kingdom of the Netherlands in general accords with the principles set out in this Article regarding the treatment of persons against whom criminal proceedings have been instituted.

On some points, however, the provisions of this legislation do not accord with the precise wording of part of this Article.

The provision of Article 14, paragraph 3(d), that everyone must be tried in his presence is also a principle in the legislation of the Kingdom, but there are some exceptions. Under Article 292 of the Code of Criminal Procedure of the Netherlands the presiding judge of the court may order a witness to be heard in the absence of the person charged with a criminal offence, provided the person charged is informed immediately of what has taken place in his absence; under Article 303 a person charged with a criminal offence who disturbs the silence or order of the court and is warned by the presiding judge to no avail may be removed; under Article 304 questions concerning the mental faculties of the person charged may be dealt with in his absence; and under Article 500j questions concerning the personality or living conditions of the person charged may be dealt with in his absence.

The Code of Criminal Procedure of the Netherlands Antilles contains provisions to the same effect. The Kingdom of the Netherlands takes the view that these provisions facilitate the proper administration of justice and they should therefore be retained.

Article 14, paragraph 5

The principle of Article 14, paragraph 5, that everyone convicted of a criminal offence must have the right to have his conviction and sentence reviewed by a higher tribunal is also found in the legislation of the Kingdom.

Serious offences committed in the discharge of a public office by a specific small group of persons with governmental responsibilities, however, under Article 178 of the Constitution are judged by the Supreme Court of the Netherlands as the tribunal having sole jurisdiction. The safeguarding of the individual's rights under the law, which is also the rationale behind Article 14, paragraph 5, of the Covenant, is here sought in the doubling of the number of judges which the Court normally comprises (ten instead of five). The prosecution in such cases is undertaken by the Procurator General to the Supreme Court, who, unlike ordinary public prosecutors, is appointed for life and is thus independent of the Government.

Article 14, paragraph 7

It is not clear whether Article 14, paragraph 7, lays down only the national or also the international application of the *ne bis in idem* principle. Under Article 68 of the Criminal Code of the Netherlands and Article 70 of the Criminal Code of the Netherlands Antilles the national application of the principle is guaranteed but there is some limitation to its international application. The Kingdom of the Netherlands states that it does not wish

the application of the *ne bis in idem* principle to extend any further than under Article 68 of the Criminal Code of the Netherlands and Article 70 of the Criminal Code of the Netherlands Antilles as they now apply.

Article 19, paragraph 2

Article 10, paragraph 1, of the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms states expressly that it (the Article) shall not prevent States from requiring the licensing of broadcasting, television or cinema enterprises. A provision of this kind is lacking in Article 19 of the Covenant, and there may therefore be doubt concerning whether this Article permits such a licensing system. A reservation has therefore been entered to exclude uncertainty on this point.

Article 20, paragraph 1

It is extremely difficult to formulate a statutory prohibition of propaganda for war in such a way that excessive infringements of the freedom of expression are avoided. A criminal provision would have to be worded so that it related only to the use of armed violence in conflict with international law.

The question is then what sort of violence as such is meant, and this question does not appear to lend itself to adjudication by domestic courts. Moreover, trials on this matter would soon take on a political nature, which should be avoided in general. These considerations and the reservation apply only to the Netherlands.

Article 25(c)

Article 5, paragraph 3(e), Article 6, paragraphs 3 and 4, and Articles 95 and 96 of the Antillean Public Servants' Substantive Law National Regulation contains rules concerning appointment and termination of employment that are less favourable to women than to men. Since these provisions cannot be dispensed with for the time being on economic and social grounds, a reservation has been entered on the matter in the case of the Netherlands Antilles.

Uitgegeven de zestiende december 1978.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
C. A. VAN DER KLAUW